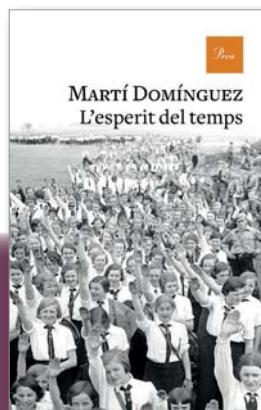
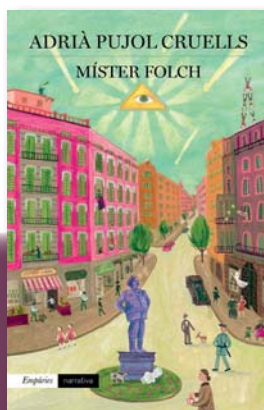

Panorama de Narrativa Catalana

per Borja Bagunyà

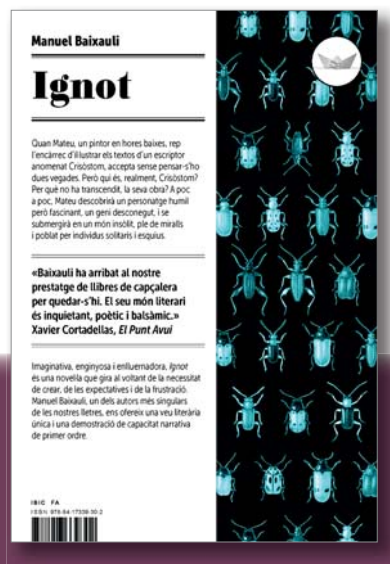
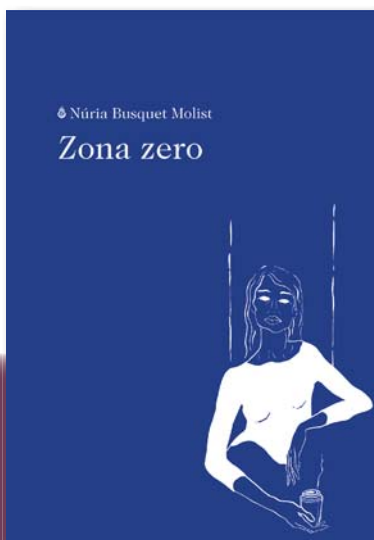

Domínguez, Nopca, Pujol Cruells
M'agradaria equivocar-me, però em fa l'efecte que la temporada literària de tardor-hivern del 2019 no ha estat gaire lluïda. Se'n destaquen, com sempre, un manat de títols excel·lents, cosa que hauria d'aturar qualsevol temptació derrotista, però en general han estat mesos de publicacions francament irregulars. Dic això no per desanimar ningú, sinó perquè, com que els panorames tendeixen a fixar-se en el millor d'una temporada, es pot acabar pensant que tot són flors i violes i que la literatura catalana no s'equivoca en res. I no. Han passat coses, però. En el seu moment ja vam comentar *Barcelona Suites*, l'antologia declaració d'intencions del nou segell d'Enciclopèdia, Univers, que dirigeix Ester Pujol i que treballa per distingir-se tant dels altres dos segells literaris del grup, Catedral i :Rata_. De

moment, a més de l'antologia, han publicat *La veritable història d'una mentida*, un Ramon Erra menor (tot i que Erra escriu tan bé que sempre és un goig llegir-lo); *L'abisme*, de Carla Gràcia, que té una bona colla de tics d'escola d'escriptura i que s'esforça tant a «funcionar» que no acaba de funcionar, de manera que encara és d'hora per saber ben bé què pot esperar el lector del segell. Cal dir que el Chesterton que ha traduït Josep Pelfort, *El Napoleó de Notting Hill*, és una absoluta delícia. D'altra banda, l'equip de Fragmenta engegava l'octubre passat amb la publicació de *L'enveja*, de Marina Porrás, una sèrie de monografies breus dedicades als set pecats capitals. En paraules de l'editorial, la sèrie «pretén oferir una visió fresca i rigorosa» de cadascun dels pecats de mà de «joves assagistes catalans», entre els quals hi reverbera un cert

ordreiaventurisme: Anna Punsoda, Jordi Graupera, Adrià Pujol Cruells, Oriol Ponsatí-Murlà, Raül Garriga-sait i Oriol Quintana. Veient els que s'han publicat fins ara, els textos són notablement més interessants que la proposta, que té alguna cosa d'entrançablement anacrònica.

Pel que fa als premis (i ja hem apuntat suspicàcies considerables sobre el sistema d'adjudicació, etc.), potser la novetat d'aquest semestre hagi estat la inauguració del Premi Proa de Novel·la, dotat amb 40.000 euros, que ha substituït el Sant Jordi, que Òmnium va decidir convertir en itinerant fa un parell d'anys. *La teva ombra*, de Jordi Nopca, n'ha estat el primer guanyador, amb una novel·la llarga que versa sobre la relació de dos germans i un secret, força menys abominable del que es podria imaginar d'entrada. En Joan (germà gran) i en Pere (el petit) alternen

punts de vista en una novel·la que s'organitza al voltant de la idea, ja clàssica, que no tenim mai l'accés a una veritat, sinó tan sols a la proliferació de mentides parcials. La novel·la juga hàbilment amb certs trops de la novel·la negra —la infidelitat, la venjança, el secret— i examina una masculinitat aïllada i de confrontació amb profunditat i subtilesa. El món de Nopca, tan estètic com imaginari, és clàssic (matiso: d'una modernitat clàssica) i encaixa a la perfecció amb l'aposta novel·lística de Proa.

El *Míster Folch* (Empúries) d'Adrià Pujol, en canvi, és una primera novel·la que connecta extraordinàriament amb el perfil del millor d'Empúries. Vicenç Pagès Jordà observava agudament que *Míster Folch* es presenta com una novel·la sobre la postguerra catalana que no parla ni de la postguerra ni de Catalunya. Narrada per Déu, directament, la novel·la segueix vagament els vaivens d'una de les seves criatures, el Jesús Folch que dona nom a l'obra i que fa d'excusa per al desplegament d'un llenguatge i d'una iconoclàstia de referents que es podria dir que en són vertaderament el protagonista. Estilista, abans que novel·lista, *Míster Folch* aconsegueix un equilibri difícil entre la pulsio digressiva de *La carpeta és blava*

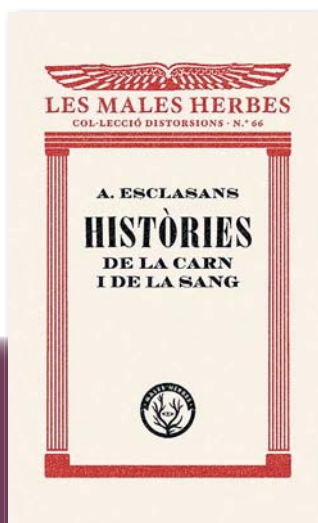
(Labreu) o de *Picadura de Barcelona* (Sidillà) i una voluntat més tradicionalment narrativa, on «tradicional», aquí, remet a *La vida, instruccions d'ús*, de Perec, abans que a cap recompte historicorealista de la grisor de la postguerra. Parlant de grisos, la classificació esquimaloide dels grisos de la Barcelona franquista és exquisida.

L'esperit del temps (Proa), de Martí Domínguez, s'ha endut el Premi Òmnium d'aquest any, per davant de *Canto jo i la muntanya balla* (Anagrama), d'Irene Solà, i de *Sis dies d'agost* (1984), de Jordi Lara. La novel·la, ambiciosa i ben resolta, explora la figura d'Adolfòvitx, un científic que acull l'arribada del nazisme amb entusiasme, aprofita l'espai desmoralitzat que obre a l'expansió científica i acaba presoner dels russos i escrivint un inventari de la seva pròpia vida. El tema que hi explora —el paper de la ciència en el nazisme— és potentíssim, com ho són moltes de les seves implicacions i declinacions (cap a les nocions de bé i de mal, de civilització i barbàrie, de saber i poder) i Domínguez el treballa amb rigor i profunditat. Novel·la d'idees, potser, en què pesen més les idees que la novel·la i en què s'hi troba a faltar, potser, un treball estilístic a l'altura del treball filosòficomoral.

Climent, Baixauli, Busquet, Bezsonoff

La primera novel·la de l'ebrenca Maria Climent, *Gina* (L'Altra), ha estat una de les sorpreses agradables d'aquesta tardor i una de les novel·les que més ha circulat (i circula) pels clubs de lectura del país. La novel·la, estructurada en forma d'una dotzena de cartes, desplega la veu de Gina, que explica la vida des del punt de vista d'algu a qui diagnostiquen, ben d'hora, esclerosi múltiple. L'autoficcionalitat del text no és tan important (tot i que en determina certes lectures i certs entusiasmes) com la veu que Climent hi troba, redactada en un ebrenca plàstic, expressiu, i que sosté una mirada força interessant sobre la pròpia experiència, a la qual aconsegueix extreure formes suggeridores i, de vegades, il·luminadores.

Zona zero (Labreu), de Núria Busquet Molist, suposa la consolidació d'una obra que s'ha anat gestant en paral·lel a una feina tenaç de traducció (Hughes, Plath, Lispector, Saragamo i tants d'altres). La novel·la posa en paral·lel la ruptura amorosa de Jane, la protagonista, i la ruïna —en aquest cas, la de les Torres Bessones—, i desplega una prosa reflexiva, amb repunts lírics, magníficament introspectiva. L'obra explora el treball del dol d'una manera lúcida

i evocadora, i s'endinsa en un imaginari, el de l'Amèrica del Nord contemporània, que no és gaire habitual en la literatura catalana.

Amb *Ignot* (Edicions del Periscopi), Manuel Baixauli reconnecta amb l'exploració més explícitament metaliterària que ja havia desplegat, amb un èxit notable, a *L'home manuscrit* (2007, Moll, amb reedició a Proa). En la ressenya que dedica al llibre, Ponç Puigdevall observava que l'estructura d'aquesta novel·la sembla una desestructura, però ahora assenyalava la mesura exacta de tots els fils narratius que s'hi convoquen. Baixauli sap perfectament on vol

conduir tots els materials amb què treballa —i parlo de «materials» per posar en relleu la permeabilitat de la reflexió sobre llenguatges artístics i representació—. A *Ignot* hi ha pintors, escriptors i lectors ocupadíssims en el cultiu de les seves disciplines artístiques, però també hi ha una voluntat deliberada de plegar qualsevol concessió a la versemblança a l'afany discursiu de Baixauli. Els mecanismes de la novel·la clàssica es tensen per cobrir la reflexió de l'autor de Sueca, que, més que no pas una mimesi amable, persegueixen la formulació d'una idea o d'una intuïció. Sobre el misteri de la crea-

ció, de la soledat creativa o del sentit (d'un text, d'una vida), Baixauli signa un llibre estrany i brillant, que recompensa a bastament l'esforç (sense exagerar) que demana.

Les set vides d'un gat rus (L'Avenc) recull quatre llibres memorialístics de Joan-Daniel Bezonoff: *Una educació francesa*, *Les meves universitats* i *El fill del coronel*, que havia publicat prèviament entre 2009 i 2017, i *La javanesa*, inèdita fins ara, en què s'explica un *amour fou* de finals dels vuitanta amb què clausura aquesta educació sentimental. Al pròleg, Bezonoff avança que cada cop més li costa escriure novel·les

El fugitiu misteriós

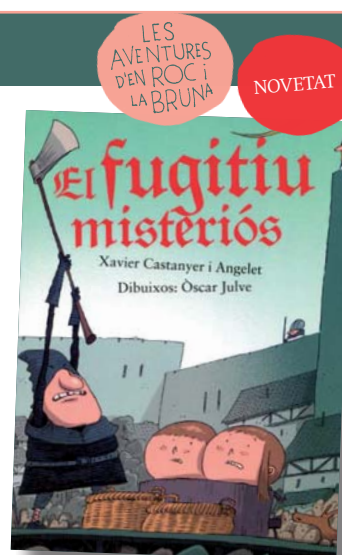
XAVIER CASTANYER / DIBUIXOS: ÒSCAR JULVE

Els bessons Roc i Bruna viuen a les valls de Montsoriu durant l'edat mitjana. Un personatge enigmàtic, amb un ganivet clavat a l'esquena, trasbalsarà la vida dels dos germans. Seguint la pista del foraster, els bessons hauran d'afrontar tota mena de perills. Sobreviuran?

Més aventures divertides d'aquests bessons desconcertants.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 int. - 93 245 03 03 - pamsa@pamsa.cat - www.pamsa.cat

(que potser no n'escriurà cap més), però que li agrada «remuntar el riu de la memòria». L'edició especial que en proposa L'Avenç, de més de quatre-centes pàgines, és una delícia. La prosa de Bezsonoff brilla i el recorregut memorialístic es mou meravellosament entre la tendresa, l'autoescrutini i una ironia delicada. Bezsonoff aconsegueix retratar-se amb candidesa i, alhora, perfilar amb precisió els vaivens d'una identitat tensada, riquíssima.

Recuperacions, antologies i dietaris

La tenacitat amb què Ramon Mas i Ricard Planas treballen per rescatar obres oblidades i/o descatalogades i, alhora, per perfilar una sèrie de vies poc transitades (diguem-ho: no hegemòniques i, per tant, minoritzades) en la literatura catalana és exemplar. N'apuntem dues que s'incorporen al catàleg de Males Herbes: *Òpera àcid*, de Miquel Creus, i *Història de la carn i de la sang*, d'Agustí Esclasans. La novel·la de Miquel Creus, publicada originalment el 1989, explora el món de l'heroïna i l'addicció en la dècada dels vuitanta. La trama indica la mena de sordidesa que s'hi desplega: Dom té al seu càrrec Naida, la filla d'una amiga que ha mort recentment i que

és addicta a l'heroïna. La novel·la pren la forma del periple de Dom, que regirarà tots els racons d'una societat més aviat sòrdida per tal d'apaivagar la síndrome d'abstinència de Naida, metàfora del dolor d'una generació sencera. Escrita amb una prosa dura, cisellada, *Òpera àcid* és tant un text sociològicament interessantíssim com una novel·la colpidora, irrepetible. *Històries de la carn i de la sang* (Males Herbes) és la reedició de la primera obra d'Agustí Esclasans, publicada el 1928, que pren la forma d'un recull de contes «tèrbols i poètics». Ja havíem redescobert Esclasans a l'antologia fenomenal *Savis, bojós i difunts* (2018), de Males Herbes mateix. Que la publicació d'Esclasans no hagi quedat en anècdota és una notícia que cal celebrar i aplaudir.

El 2019 ha estat un any d'escriptura de dietaris notables. A l'agost, Gustau Muñoz publicava *El vertigen dels dies. Notes per a un dietari* (L'Avenç); a l'octubre, Proa publicava *Paisatge amb figures*, d'Àlex Susanna; Pere Rovira publicava (a Proa també) *Música i pols (un dietari)*, i a Pòrtic s'hi incorporava el guanyador del Premi Carles Rahola d'Assaig 2019, *La vida aèria*, de Ferran Sáez Mateu.

Tots quatre volums són interessants, sòlidament escrits i capaços de desplegar seductorament els mons personals, les neurosis, les sensibilitats i les especulacions de cadascun dels seus autors. Els de Muñoz i Sáez Mateu tendeixen més a l'abstracció i a la reflexió de caire més teòric, previsiblement; els de Rovira i Susanna, en canvi, es mouen entre la captura de la quotidianitat i l'exploració de les biografies lectores i socioculturals dels seus autors. En tot cas, la proliferació de l'escriptura de dietaris no ens ha de sorprendre (al capdavall, s'ha reivindicat manta vegada que la prosa catalana moderna la inventen periodistes, dietaristes i memorialistes), però ens planteja la pregunta sobre si és el gènere més capaç de connectar amb una sensibilitat contemporània —que sembla que busca el caràcter experiencial de l'obra, que desconfia de la fabulació en favor de la reflexió i que elimina (o juga a eliminar) la mena de distància que la instància del narrador imposa entre el lector i una certa idea d'autor—. Sigui com sigui, totes quatre són lectures diverses i interessantíssimes, i insisteixen en un espai d'escriptura que encara no dona cap senyal d'haver esgotat les possibilitats que obre.

Estacions

Poemes de les dinasties Tang i Song

Shi Bo

NOVETAT

Shi bo, escriptor i cal·lígraf xinès, ha seleccionat, traduït i il·lustrat una seixantena d'antics poemes xinesos que pertanyen als més brillants poetes de diferents èpoques. D'una manera molt suggerent, els ha reagrupat segons les quatre estacions, tema que el disseny del llibre ha reprès d'una manera molt acurada.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat • pamsa@pamsa.cat • www.pamsa.cat